

9. Szünzoológiai Szimpózium

MAGYAR ÖKOLÓGUSOK TUDOMÁNYOS EGYESÜLETE
HUNGARIAN ECOLOGICAL SOCIETY

és

MATE MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
Állattani és Ökológiai Tanszék

szervezésében

Gödöllő, 2026. április 10.

Program és összefoglalók

Szerkesztette:

Petrikovszki Renáta, Gallé Róbert

Gödöllő, 2026

PROGRAM

9:30 – 10:00 **Regisztráció**

Délelőtti szekció

Szekcióelnök: Boros Gergely

10:00 – 10:20 Mezőfi László, Schlitt Bence Péter, Nagy Karina Piroska, Migléc Tamás:
Szőlőültetvények kabócaegyütteseinek (Auchenorrhyncha) vektorológiai értékelése a sorköz vegetáció függvényében

10:20 – 10:40 Horváth Ferenc, Bíró Attila, Demeter László:
Kettős csapás a Vértesben: vadtulzaporodás és klímászárázódás

10:40 – 11:00 Mezei Virág Dóra, Nagy Péter:
Tűfonálférgék (Xiphinema:Longidoridae) hazai elterjedésének vizsgálata - múlt, jelen, jövő

11:00 – 11:20 Ujhegyi Nikolett, Balogh Emese, Kásler Andrea, Mikó Zsanett, Nemesházi Edina, Szederkényi Márk, Baumann Judit, Papp Tibor és Bókony Veronika:
Herpeszvírusok erdei békákban

11:20 – 11:40 Selmeczi Dóra Sára, Mezőfi László, Nagy Karina Piroska, Migléc Tamás:
Talajtakaró aljnövényzet és a talajbolygatás földigiliszta-közösségekre gyakorolt hatása szőlőültetvényekben

12:00 – 13:00 **Ebéd**

13:00 – 13:30 **MÖTE közgyűlés**

13:30 – 13:50 **Kávészünet**

Délutáni szekció

Szekcióelnök: Boros Gergely

13:50 – 14:10 Schneider Zoltán, Klein Ákos, Laczi Miklós:
Tradicionalis gyöngybagoly-költőhelyek drasztikus csökkenése és az épületkezelői attitűd potenciálja

14:10 – 14:30 Gallé Róbert, Szabó Márton, Gallé-Szpisjak Nikolett, Korsoveczky Lili, Hamřík, Tomáš, Torma Attila, Samu Ferenc:
Az inváziós aranyvessző és kaszálásának hatása a ragadozó izeltlábuak közösségeire

- 14:30 – 14:50 Weiperth András, Bányai Zsombor Márk, Pintér-Szajbert Bettina, Herczeg Gábor:
Idegenhonos kétéltű és hulló fajok Magyarországon: reális kockázatok a „nemtudás diadalának” árnyékában
- 14:50 – 15:10 Petrikovszki Renáta, Simon Barbara, Szabó Zsófia Orsolya, Boros Gergely:
*A közönséges selyemkóró- (*Asclepias syriaca*) borítottság korának hatása a szabadon élő fonálférgek populációjára*

Poszterszekció (a rendezvény ideje alatt)

Geml József, Ódor Péter:

Forest soil DNA analyses reveal that composition of Protozoan communities are driven by spatial autocorrelation and silvicultural treatments

15:10 – 18:00 **Kötetlen beszélgetés**

ÖSSZEFOGLALÓK

Az inváziós aranyvessző és kaszálásának hatása a ragadozó ízeltlábúak közösségeire

Gallé Róbert^{1,2,*}, Szabó Márton^{1,3}, Gallé-Szpisjak Nikolett¹, Korsoveczky Lili^{1,3}, Hamřík, Tomáš^{1,4}, Torma Attila⁵, Samu Ferenc⁶

¹MTA – HUN-REN ‘Lendület’ Táj és Természetvédelmi Ökológiai Kutatócsoport, Ökológiai és Botanikai Intézet, HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont, Vácrátót

²MTA-SZTE ‘Lendület’ Alkalmazott Ökológiai Kutatócsoport, Szeged

³Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Biológiai Doktori Iskola, Gödöllő

⁴Department of Forest Ecology, Faculty of Forestry and Wood Technology, Mendel University in Brno, Brno, Csehország

⁵Szegedi Tudományegyetem, Ökológiai Tanszék, Szeged

⁶HUN-REN Agrártudományi Kutatóközpont, Növényvédelmi Intézet, Budapest

*Előadó szerző: galle.robort@ecolres.hu

A gyepek biodiverzitása világszerte csökken. Természetvédelmi kezelésükre több, specifikus módszer létezik, azonban a kezelési módszerek hatása kevésbe ismert, ha inváziós növények is jelen vannak. Vizsgálatunkban azt elemeztük, hogy az aranyvessző (*Solidago* spp.) inváziója és az éves kaszálás miként hat egymással interakcióban a ragadozó ízeltlábú-közösségekre örjegi mezofil gyepeken. Egy nagyléptékű terepi kísérlet keretében pókokat és futóbogarakat mintáztunk, valamint mikroklimatikus viszonyokat monitoroztunk előzőnlött és inváziós növénytől mentes foltok mozaikjában a kaszálás előtt és utána a kaszált területeken és a gyepeken kialakított bűvósávokban. A kezelés előtt az aranyvessző-invázió szignifikánsan csökkentette mind a pókok, mind a futóbogarak abundanciáját, miközben a fajgazdagság nem változott számottevően. A kaszálás jelentősen növelte az élőhely hőmérsékletét és csökkentette a páratartalmat. Kulcsfontosságú, hogy az így kialakuló mikroklimatikus „sokk” erőteljesebb volt az inváziós foltokban. Az invázió és a kezelés kölcsönhatása szignifikánsan befolyásolta mindkét taxon közösségi összetételét. Eredményeink azt mutatják, hogy a hagyományos gyepekezelés természetvédelmi hatékonysága nagymértékben függ az adott terület inváziós állapotától. A bűvósávok megőrizhetik az inváziós faj strukturális „örökségét”, ami potenciálisan gátolhatja a specialista őshonos fauna regenerációját. A hatékony helyreállításnak ezért a célzott aranyvessző-visszaszorítást a hagyományos kaszálással integráltan kell alkalmaznia, és a regeneráció nyomon követésében nem csupán a fajgazdagságot, hanem az egyedszámot és a közösségi összetételt is figyelembe kell venni.

Forest soil DNA analyses reveal that composition of Protozoan communities are driven by spatial autocorrelation and silvicultural treatments

Geml József^{1,*}, Ódor Péter²

¹Környezeti Mikrobiom Kutatócsoport, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger

²Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, Vácrátót

*Előadó szerző: jozsef.geml@gmail.com

Soil microbial communities represent the greatest reservoir of biological diversity, with thousands of microbial species found a single gram of soil. While soil fungi and bacteria have been the subjects of the majority of soil DNA metabarcoding studies, our knowledge on other microorganisms, such as various phyla of Protozoans, are scarce. We carried out 18S rDNA metabarcoding of microscopic eukaryotes to characterize Protozoan community composition along a disturbance gradient represented by various silvicultural practices in the Pilis Forestry Systems Experiment, operated by the Centre for Ecological Research and the Pilis Park Forestry Company. Protozoans, with special attention to Amoebozoan (269 genotypes) and Mycetozoan (179 genotypes) communities, exhibited moderate, significant compositional turnover among silvicultural treatments, where treatment accounted for 19.1% and 18.9% of the compositional variance among all samples. In addition, Amoebozoans, but not Mycetozoans showed strong spatial turnover of species most cases, compositional changes, as indicated by the highly significant compositional differences among the experimental blocks. With respect to biotic variables, community composition of both Amoebozoans and Mycetozoans correlated strongly with understory plant cover, but not with plant richness. We did not find significant relationships between Protozoan community structure and edaphic variables except for potassium content and Amoebozoan community composition. Overall, we conclude that compositional turnover in Protozoan communities is driven by spatially heterogeneous environmental filtering due to contrasting environmental factors, including silvicultural treatments and environmental differences among blocks, as block explained 29% of the variation in Amoebozoa. Future studies should explore the environmental factors driving this spatial autocorrelation.

Funding: OTKA K139387, HUSK/2302/1.2/168.

Kettős csapás a Vértesben: vad túlszaporodás és klímászáródás

Horváth Ferenc*, Bíró Attila, Demeter László

Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, Vácrátót

*Előadó szerző: horvath.ferenc@ecolres.hu

Az 1930-as években tarolták le a Vértes bükköseinek nagy részét. A Juhdöglő-völgy meredek oldalában az erdőt nem vágták le, mert a feltáró úthálózatot itt nem építették ki. A legöregebb rész akkoriban 150 éves lehetett, amely az 1970-es években védelem alá került, majd felkerült a tervezett erdőrezervátumok jegyzékére. A Vértes jelentős szarvas és őz állományát a II. világháborús viszonyok között szinte teljesen kiirtották, azonban a vadállomány helyreállítása és fejlesztése (többek között a muflon betelepítése) rövid idő alatt megtörtént. A szarvasok már a 80-as években túlszaporodtak. 1996-ban „*a magas vadlétszám miatt csak kerítéssel újíthatók fel az állományok*”. Az erdőrezervátum magterületének 2013-as alapfelmérési adatai is súlyos vadkárrol tanúskodnak. Az évtizedek óta záródáshiányos állományban a bükk 50 cm-nél magasabb újulata rendkívül alacsony, csak 104 tő/ha sűrűségű volt, 92%-os hajtáscsúcs rágottsággal. E mellett a gyertyános-tölgyesben még a virágos kőris újulat is csak 533 tő/ha sűrűségű, 100% csúcsrágottsággal, miközben a tölgyeknek, gyertyánnak és a bükknek az újulata gyakorlatilag hiányzott! Az öreg bükkösben a 60 cm-nél vastagabb egészséges fák sűrűsége 26 tő/ha-ra csökkent, míg a beteg fáké 4 tő/ha volt. A sekély és a vad által erősen erodált rendzina talajokon a 2020-as aszályos évek sorozata ezután durván felgyorsította a termőhely és az öreg fák kiszáradását. A 2025-ös újrafelmérés eredményei alapján az erdő állapota tovább romlott: az erdő természetes felújulását évtizedek óta blokkolja a túltartott vad, miközben az öreg fák rohamosan pusztulnak. Mivé alakul át a kiligetesedő öreg bükkös? Milyen az országos trend a többi erdőrezervátum felméréseinek tanulsága szerint?

Tűfonálférgék (*Xiphinema*:Longidoridae) hazai elterjedésének vizsgálata – múlt, jelen, jövő

Mezei Virág Dóra, Nagy Péter

MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Állattani és Ökológiai Tanszék, Gödöllő

*Előadó szerző: mezeiviri05@gmail.com

A tűfonálférgék (*Xiphinema* genus) hazai elterjedésének vizsgálata – hosszabb-rövidebb megszakításoktól eltekintve – mintegy fél évszázados múltra tekint vissza. Kezdetben dr. Jenser Gábor végzett növényvédelmi célú vizsgálatokat és dr. Andrassy István írt le a hazai faunára nézve új fajokat. Később, a '90-es évek végétől új lendületet vettek a vizsgálatok, egy olasz-magyar együttműködés keretében, akkor már a SZIE (ma: MATE) kutatóinak részvételével. Ennek keretében több mint háromszáz minta faunisztikai vizsgálatára került sor, amely kezdett támpontokat nyújtani a genus fél tucatnyi fajának hazai elterjedtségéről. Az eredmények alapján messze a legelterjedtebbnek bizonyult a *X. vuittenezi* faj. Három faj, a *X. simile*, *X. pachtaicum* és a *X. taylori* tekinthető közepesen gyakorinak 10-20 közötti számú előfordulással, míg a *X. diversicaudatum* és a *X. index* tíznél kevesebb lelőhelyről volt kimutatható eddig. Azonban, mivel utóbbi fajok kifejezetten veszélyes vírusvektorok, és elterjedési mintázataik a klíma változásaival is összefüggést mutatnak, előfordulásuk részletesebb felderítése fontos kutatási célként jelentkezik. A legújabb kutatások keretében hazánk középső területein található meggy ültetvényekben tanulmányozzuk a *Xiphinema* genus elterjedtségét. Ennek során növényi vírusok előfordulását vizsgáljuk azon meggyfák leveleiben, amelyek gyökérszónájából a minták származnak. Pozitív minták esetén további analíziseket végzünk az adott tűfonálféreg populáció tagjain. Ennek indoka az, hogy a tűfonálférgék több faja is alkalmas növényi vírusok átvitelére, azonban hazánkban ezt a kérdéskört még csak elvétve vizsgálták. Összességében, a csoport hazai elterjedésének további felderítése és egyes környezeti stresszfaktorok iránti érzékenységük vizsgálata kifejezetten indokolt, úgy a téma növényvédelmi jelentősége, mint biogeográfiai és klímaváltozással kapcsolatos relevanciája révén.

Szőlőültetvények kabócaegyütteseinek (Auchenorrhyncha) vektorológiai értékelése a sorköz vegetáció függvényében

Mezőfi László^{1,*}, Schlitt Bence Péter^{2,3}, Nagy Karina Piroska¹, Migléc Tamás¹

¹Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet, Budapest

²Eötvös Loránd Tudományegyetem, Biológia Intézet, Budapest

³Magyar Természettudományi Múzeum, Allattár, Szipókás rovarok gyűjteménye, Budapest

*Előadó szerző: laszlo.mezofi@biokutatas.hu

A Flavescence dorée (FD, aranyszínű sárgaság betegség) kórokozójának szőlőről-szőlőre való terjedésében az amerikai szőlőkabócának (*Scaphoideus titanus*) van a legnagyobb szerepe, ugyanakkor más kabócafajok is részt vesznek a fitoplazma, elsősorban vad rezervoárokról a szőlőre történő terjesztésében. Az FD az elmúlt években járványos mértékben terjed az országban. Hatékony járványkezelési stratégiák kidolgozásához elengedhetetlenül szükséges az epidemiológiai lánc mélyrehatóbb ismerete. Ezért célul tűztük ki szőlőültetvények kabócaegyütteseinek részletesebb feltárását és az aljnövényzet fitoplazma vektorokra gyakorolt lehetséges hatásainak értékelését. Ehhez 2023-ban hat helyszínen, három Eger környéki és három Tokaj környéki szőlőültetvényben végeztünk felvételezéseket. Minden helyszínen gyűjtöttünk kis diverzitású (KD, 6 faj) és nagy diverzitású (ND, 19 faj) magkeverékekkel vetett és spontán vegetációt (Kontroll) tartalmazó sorközökből, illetve az ültetvények szegélyéről. A sorközökben (minden helyszínen 4 – 4 – 4) és a szegélyen (helyszínenként 2) ~50m×2m méretű transzekteket jelöltünk ki (14/helyszín), ahonnan fűhálóval gyűjtöttünk mintát összesen öt alkalommal. A transzektekben június hónapban botanikai felvételezést is végeztünk. A hat helyszínről 2023-as évben összesen 7374 kabócát gyűjtöttünk, melyek 76 fajhoz tartoztak. Ugyanakkora mintavételi ráfordítás mellett a Kontroll sorközökből 2371, a KD sorközökből 1842, míg az ND sorközökből 2536 példányt gyűjtöttünk, melyek 50, 50 és 48 fajból kerültek ki. Feleakkora mintavételi ráfordítással a szegélyekről összesen 33 kabócafaj 625 példánya került elő. Az FD fitoplazma igazolt és feltételezett vektorai közül a következő taxonokat gyűjtöttük: *Allygus* sp., *Dictyophara europaea*, *Fieberiella florii*, *Macrosteles* sp., *Neoliturus fenestratus*, *S. titanus*, mindösszesen 33 példányban (függetlenül a sorköz aljnövényzet összetételétől), melyekből csupán 2 volt *S. titanus*. Eredményeink alapján a szőlőültetvényekben előforduló lágyszárúak nem tartanak fenn számottevő méretű FD vektorpopulációt.

A közönséges selyemkóró (*Asclepias syriaca*) borítottság korának hatása a szabadon élő fonálféreg populációjára

Petrikovszki Renáta^{1,*}, Simon Barbara², Szabó Zsófia Orsolya¹, Boros Gergely¹

¹MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Állattani és Ökológiai Tanszék, Gödöllő

²MATE Növénytermesztési-tudományok Intézet, Agronómia Tanszék, Gödöllő

*Előadó szerző: Petrikovszki.Renata@uni-mate.hu

A közönséges selyemkóró (*Asclepias syriaca* L.) hazánkban az egyik leggyakrabban előforduló és legveszélyesebb inváziós növény. Reprodukciós stratégiájának, hatóanyag-tartalmának, magas alkalmazkodó- és kolonizációs képességének köszönhetően képes befolyásolni környezetét és a talaj adottságait, ami az eredeti flóra és fauna átalakulásához vezethet. Habár jelentek már meg olyan tudományos publikációk, melyekben egyes inváziós növények hatását vizsgálták a talaj szabadon élő fonálférgeire, sok esetben nem számszerűsítik, hogy a vizsgálati területeken az inváziós növények mikor jelentek meg. Holott nem elhanyagolandó szempont ezen növények megjelenésének és a talajra való hatásuknak az időbeli megfigyelése. Ennek vizsgálatára a Kiskunsági Nemzeti Park területén három eltérő korú selyemkóróval borított területet jelöltünk ki: fiatal (4 éve), középkorú (7 éve) és idős (25 éve) jelent meg a selyemkóró. A különböző korú területek szabadon élő fonálféreg populációit hasonlítottuk össze selyemkóró mentes kontrollterületekkel 2024 áprilisi és októberi mintagyűjtések alkalmával. Megállapítottuk a talajmintákból kinyert szabadon élő fonálféreg egyed- és génuszsámát, táplálkozási és c-p csoportjait, amelyeken belül a növénykárosító és p-p (plant-parasitic) csoportokat tovább bontottuk, illetve nematológiai indexeket is meghatároztunk. Ezen kívül a talaj nedvességtartalmát háttértényezőként megmértük. A vizsgált paraméterek alapján az invázió korának és megjelenésének mérhető hatása van a talaj fonálféreg-összetételére, azonban számos esetben a mintázás időpontja is befolyásolta ezt.

Tradicionális gyöngybagoly-költőhelyek drasztikus csökkenése és az épületkezelői attitűd potenciálja

Schneider Zoltán^{1,2,*}, Klein Ákos², Laczi Miklós^{2,3,4}

¹Pécsi Tudományegyetem, Biológiai és Sportbiológiai Doktori Iskola, Pécs

²Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány, Orosztony

³HUN-REN-ELTE-MTM Integratív Ökológia Kutatócsoport, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

⁴ELTE Állattrendszertani és Ökológiai Tanszék, Viselkedésökológiai Csoport, Budapest

*Előadó szerző: schneider.zoltan.bp@gmail.com

Az egyházi épületek (templomok, kápolnák, harangtoronyok) az egyik legfontosabb hagyományos költőhelyei a gyöngybagolynak (*Tyto alba*). Számos országban ezek azonban eltűnőben vannak az épületátalakításoknak és lezárásoknak köszönhetően. Ugyanakkor kevés információnk van arról, hogy Magyarországon milyen változások voltak e téren. E költőhelyek megőrzésében elengedhetetlen szerepük van az épületek fenntartóinak, így a lelkészeknek, papoknak és egyházi közösségeknek. A hazai helyzet feltárására 2024-ben 92 olyan templomot mértünk fel, amelyekben korábbi években ismert volt a faj jelenléte, de az elmúlt években (7-25 év) nem volt adat ezen helyekről. Az épületkezelők gyöngybagollyal kapcsolatos ismereteit és a költőhelyvédelmi intézkedésekhez való attitűdjét pedig egy online kérdőíves felméréssel vizsgáltuk 2025-ben. A felmért épületek 46%-a maradt elérhető a gyöngybagolyok számára (a madár be tud jutni a torony- vagy padlástérbe, vagy van kihelyezve költőláda), és az elérhető helyek 48%-ában találtuk meg az aktív használat nyomát is. A kérdőívre 123 válasz érkezett, a válaszadók összesen 341 templomépületet kezelnek. Az eredmények alapján az épületkezelők alapvető ismeretekkel rendelkeznek a fajról (képről fölismerik, kisemlősfogyasztását ismerik), és a vártnál sokkal pozitívabb hozzáállással rendelkeznek. Ezt mutatja az is, hogy 88,6%-uknak általánosságban elfogadható legalább egy gyakorlati költőhelyvédelmi intézkedés a választhatók közül. Eredményeink alapján megállapítható, hogy ugyan Magyarországon a gyöngybagoly számára kiemelt szereppel bír, még elérhető, így költőhelyként használható egyházi épületek drasztikusan visszaszorultak, azonban az épületkezelők természetvédelemben való aktív bevonásával a fajhoz kapcsolódó pozitív attitűdjük által ez a csökkenés feltételezhetően megállítható vagy akár vissza is fordítható.

Talajtakaró aljnövényzet és a talajbolygatás földigiliszta-közösségekre gyakorolt hatása szőlőültetvényekben

Selmeczi Dóra Sára*, Mezőfi László, Nagy Karina Piroska, Migléc Tamás

Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet, Budapest

*Előadó szerző: dora.selmezi@biokutatas.hu

Az ültetvények fenntartható művelése szempontjából kiemelt jelentőségű a szőlősorközök élő növényzettel történő takarása, amely gyakorlat alkalmazása számos pozitív vonatkozással bír: hozzájárul a talajszerkezet javításához, a vízmege tartás növeléséhez, az erózió csökkentéséhez, valamint a talajélet gazdagításához. Vizsgálatunkban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a sorközök vetése mint agroökológiai beavatkozás, milyen hatást gyakorol a földigiliszta-közösségek szerveződésére. A földigiliszták kulcsszerepet töltenek be a talajökoszisztémában, és kiváló indikátorok a talajállapot és a különböző beavatkozások, jelen esetben a sorközvetés hatásának értékelésére. Felvételezéseinket négy szőlőültetvényben végeztük, helyszínenként 4-4 kontroll (spontán vegetációt tartalmazó) és vetett (virágos évelőket tartalmazó) sorközökben. A mintavétel során kombinált módszert alkalmaztunk: mustároldosat kiűzéssel és kézi válogatással gyűjtöttük a földigilisztákat. A begyűjtött egyedeket morfológusok szerint csoportosítottuk, majd egyedszámukat és biomasszájukat külön-külön számszerűsítettük. Az adult egyedeket fajszinten azonosítottuk. Epigeikus földigiliszták csak elenyésző számban kerültek elő a helyszínekről. Az endogeikus csoport esetében a sorközvetés hatása nem egyértelmű, jelenlétüket és mennyiségüket elsősorban a talajbolygatás megléte vagy hiánya befolyásolta. Ezzel szemben az anexikus földigiliszták esetében egyértelmű volt a sorközvetés hatása: összefüggést találtunk a talajborítás növekedése, valamint a kétszikű növények arányának emelkedése és az egyedszám, illetve a giliszta-biomassza növekedése között is. Eredményeink rámutatnak arra, hogy a szőlőültetvények sorközkezelése jelentős hatást gyakorol a talajbiológiai folyamatokra és a földigiliszta-közösségek összetételére. A különböző ökológiai csoportok eltérően reagáltak a kezelésekre, a talajbolygatás mellőzése elsősorban az endogeikus fajok számára kedvező, míg a nagyobb talajborítás és a kétszikű növények magasabb aránya az anexikus fajok számára biztosít kedvezőbb élőhelyi feltételeket. Eredményeink hozzájárulhatnak olyan sorközkezelési gyakorlatok kialakításához, amelyek egyszerre szolgálják a talajvédelmet és a talajbiológiai aktivitás növelését.

Herpeszvírusok erdei békákban

Ujhegyi Nikolett^{1,2,*}, Balogh Emese^{1,3}, Kásler Andrea¹, Mikó Zsanett¹, Nemesházi Edina^{1,4}, Szederkényi Márk¹, Baumann Judit¹, Papp Tibor⁵, Bókony Veronika¹

¹HUN-REN ATK NÖVI, Evolúciós Ökológiai Osztály, Budapest

²MATE Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Gödöllő

³Állatorvostudományi Egyetem, Biológiai Intézet, Budapest

⁴University of Veterinary Medicine Vienna, Konrad Lorenz Institute of Ethology, Bécs

⁵HUN-REN Állatorvostudományi Kutatóintézet, Budapest

*Előadó szerző: ujhegyi.nikolett@gmail.com

A napjainkban zajló hatodik tömeges fajkipusztulás egyik fő oka a fertőző betegségek terjedése. A kételtűek a legérzékenyebb fajcsoportok közé tartoznak; fajaik 40%-át kihalás fenyegeti, melyben a betegségek jelentős szerepet játszanak. A ranavírusok és kitridgombák alaposan kutatottak, de számos más virális fertőzés hatásairól kevés ismerettel rendelkezünk. Ilyen az alloherpeszvírusok Batravírus nemzetsége is, amelybe jelenleg 5 faj tartozik. Egyikük a Batravírus ranidallo3 (RaHV3), amely 2017 óta ismert Európában, és szürkés, hólyagos, szövetburjánzással járó bőrelváltozásokat okoz. Hazánkban 2023 óta vizsgáljuk a RaHV3 hatását egy Budapest határán élő erdei béka (*Rana dalmatina*) populációra. Több, mint 2500 egyed szemrevételezése alapján az esetek 44%-ában találtunk RaHV3-re utaló bőrtüneteket (néhány hólyagtól a teljes bőrfelületet érintő kiterjedésig). A hólyagok száma szaporodási időszakon belül gyarapodhat, évek között pedig nőhet vagy csökkenhet. Hímek gyakrabban mutattak bőrtüneteket; az erősebb bőrelváltozású egyedek testtömege nem volt kisebb, de a szaporodási sikerük csökkent. A tünetek erősségét 0-4 pontozási skálával mértük és 54 egyeden összevetettük az állatokban található vírushennyiséggel is. Nagyobb vírushennyiség erősebb bőrtünetekkel járt együtt, de fertőzöttek jelentős része tünetmentes volt. A szubjektív pontszámok korreláltak a fertőzés mértékével, így a pontozás és fényképes dokumentáció alapján következtethetünk RaHV3 előfordulására, melyet felhasználhatunk természetvédelmi monitoring programokban. A vizsgálatunk hosszútávú folytatásával feltárhatjuk a vírusfertőzés következményeit és terjedését a hazai békákban, ezáltal hozzájárulhatunk a kételtűek védelméhez.

A kutatás az Európai Herpetológiai Társaság és a Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-MATE/2025/26/K kódszámú Egyetemi kutatói Ösztöndíj Programjának a NKFI Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Idegenhonos kétéltű és hüllő fajok Magyarországon: reális kockázatok a „nemtudás diadalának” árnyékában

Weiperth András^{1,2,*}, Bányai Zsombor Márk³, Pintér-Szajbert Bettina^{2,4}, Herczeg Gábor²

¹Dr. Puky Miklós Varangy Akciócsoport Egyesület, Budapest

²ELTE TTK Állatrendszertan és Ökológia Tanszék, Budapest

³MATE Környezettudományi Doktori Iskola, Gödöllő

⁴ELTE TTK Biológia Doktori Iskola, Budapest

*Előadó szerző: weiperth@urbanecology.hu

Napjainkra a Kárpát-medence élővilágának őshonos elemeit számos veszély fenyegeti, de ezek közül is kiemelkednek a biológiai invázió és az urbanizáció által okozott változások. Eladásunkban bemutatjuk hazánkban, valamint egyes taxoncsoportok esetén a teljes Pannon Ökorégió területére kiterjesztett citizen science és hagyományos terepi módszerekkel végzett vizsgálataink eredményeit. Kutatásaink célja, hogy reális képet kapjunk mind a hazai, mind a környező országok díszállat kereskedelemben kapható kétéltű- és hüllőfajok aktuális helyzetéről, az illegálisan elengedett, illetve kiszökött fajok elterjedéséről, mivel e taxonok megjelenéséről, valós elterjedésükről, reális hatásairól mind a mai napig nagy kevés adattal rendelkezünk. A vizsgálataink során a szakirodalmi adatok, kérdőívek, a közösségi felületek, valamint kereskedelmi listák adatainak összesítése után valamennyi kétéltű és hüllő taxonra elvégezzük az inváziós kockázat becslését vízi fajok esetén AS-ISK (Aquatic Species Invasiveness Screening Kit), míg a szárazföldi fajok esetén TAS-ISK (Terrestrial Animal Species Invasiveness Screening Kit) programokkal. Munkánk során 17 kétéltű, 29 vízi és 152 szárazföldi hüllő inváziós kockázat becslését végeztük el. Eredményeink alapján kijelenthetjük, hogy az utóbbi években az idegenhonos inváziós fajok mellett egyes hobbi állatként tartott közepes és magas inváziós kockázattal rendelkező ún. egzotikus faj(ok) megjelenése és terjedése szabad környezetben veszélyes trendet igazol. Ennek a trendnek a megállításához a kutatók és természetvédelmi szakemberek, érdemi döntéshozók mellett a hobbi állattartókat is be kell vonni, melynek alapvető feltétele a fajokkal kapcsolatos tudások átadása minden fél számára.